



© Prokurator Generalny – Minister Sprawiedliwości, www.pk.gov.pl [Translation already published on the official website of the Polish Ministry of Justice]. Permission to re-publish this translation has been granted by the Polish Prosecutor General for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC

© Prokurator Generalny – Minister Sprawiedliwości, www.pk.gov.pl [Tłumaczenie zostało już opublikowane na oficjalnej stronie Ministerstwa Sprawiedliwości]. Zezwolenie na publikację tego tłumaczenia zostało udzielone przez Prokuratora Generalnego wyłącznie w celu zamieszczenia w bazie Trybunału HUDOC

SEKCJA TRZECIA

SPRAWA A PRZECIWKO ROSJI

(Skarga nr 37735/09)

WYROK

Artykuł 3 • Pozytywne obowiązki • Nieludzkie traktowanie • Poniżające traktowanie • Narażenie dziewięcioletniej dziewczynki na widok brutalnego zatrzymania jej ojca, który nie stawiał oporu • Skuteczne dochodzenie • Niewystarczające dochodzenie w sprawie wiarygodnych zarzutów dotyczących złego traktowania przez policję

STRASBURG

12 listopada 2019 r.

OSTATECZNY

12/02/2020

Wyrok stał się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w art. 44 ust. 2 Konwencji. Może on podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie A przeciwko Rosji,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (sekcja trzecia), zasiadając jako Izba w składzie:

Paul Lemmens, *Przewodniczący*,
Georgios A. Serghides,
Paulo Pinto de Albuquerque,
Helen Keller,
Dmitry Dedov,
Alena Poláčková,
Mária Elósegui, *sędziowie*,

oraz Stephen Phillips, *Kancierz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 października 2019 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 37735/09) przeciwko Federacji Rosyjskiej, wniesionej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencji”) przez obywatelkę rosyjską, A („skarżącą”), w dniu 14 kwietnia 2009r. Przewodniczący Sekcji uwzględnił wniosek skarżącej o nieujawnianie jej tożsamości (Reguła 47 § 4 Regulaminu Trybunału).

2. Skarżąca była reprezentowana początkowo przez swoją matkę, a następnie przez O.A. Sadovskaya, adwokat prowadzącą praktykę w Niżnim Nowogrodzie. Rząd rosyjski („Rząd”) był reprezentowany przez p. M. Galperina, Przedstawiciela Federacji Rosyjskiej w Europejskim Trybunale Praw Człowieka.

3. Skarżąca zarzucała w szczególności, że władze, dokonując zatrzymania jej ojca z użyciem środków przymusu w jej obecności, naruszyły jej prawa wynikające z Konwencji.

4. W dniu 11 września 2017 r. skarga została zakomunikowana Rządowi.

FAKTY**OKOLICZNOŚCI SPRAWY**

5. Skarżąca urodziła się w 1998 r. i mieszka w Apszerońsku.

A. Zatrzymanie ojca skarżącej

6. W dniu 31 maja 2008 r. ojciec skarżącej (B), funkcjonariusz policji zatrudniony w tym czasie w szeregach policji w Apszerońsku, został zatrzymany przez regionalny oddział Federalnej Służby Kontroli Obrotu Narkotykami („FSKN”) w Krasnodarze, w następstwie kontrolowanego zakupu narkotyków. Operacja pod przykryciem została zorganizowana przez jednostkę FSKN w Tuapse i jednostkę z białoruskiego regionalnego wydziału Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Krasnodarze. W samochodzie B. dokonano rewizji i skonfiskowano torbę z pieniędzmi. Tego samego dnia śledczy FSKN, A.F., wszczął przeciwko niemu postępowanie karne na podstawie protokołu z kontrolowanego zakupu narkotyków, sporządzonego przez funkcjonariuszy FSKN. B oskarżono o sprzedaż marihuany E.N., tajnemu funkcjonariuszowi jednostki FSKN w Tuapse, który działał w charakterze kupującego. Prokuratura twierdziła, że B przekazał narkotyki E.N. w dniu 30 maja 2008 r., a pieniądze otrzymał od niego w dniu 31 maja 2008 r., bezpośrednio przed swoim zatrzymaniem.

7. Zatrzymania dokonano w obecności skarżącej, która miała wówczas dziewięć lat. W tym dniu B zabrał ją do szkoły na uroczystość zakończenia roku szkolnego. Około godziny 8:45 skarżąca, w towarzystwie B, wyszła ze szkoły i wsiadała do samochodu, gdy do B podszedł E.N., z którym mężczyzna wcześniej pracował w departamencie policji w Apszerońsku, i zaczęli rozmawiać. Przedstawione przez strony wersje wydarzeń, które nastąpiły później, różnią się.

1. Wersja wydarzeń z dnia 31 maja 2008 r. przedstawiona przez skarżącą

8. Według skarżącej E.N. poprosił B o przypilnowanie jego torby, podczas gdy on poszedł kupić papierosy w pobliskim kiosku. B wziął torbę, a E.N. odszedł. Następnie kilku mężczyzn podbiegło do B. Jeden z nich powalił go na ziemię i zaczął go bić. Skarżąca wyskoczyła z samochodu i krzyczała, że mają przestać bić jej ojca. Jeden z mężczyzn krzyknął do niej: „Zamknij się i wsiadaj do samochodu!”. Skarżąca, przestraszona, posłuchała. Przez jakiś czas siedziała w samochodzie, patrząc na pobicie i zatrzymanie swojego ojca. Poczula się źle i potrzebowała zaczerpnąć powietrza. Próbowła wysiąść z samochodu, ale mężczyźni przytrzymywali drzwi samochodu od zewnątrz, tak że nie mogła się wydostać. W pewnym momencie, gdy nie stali już w pobliżu samochodu, otworzyła drzwi i pobięła do domu. Gdy zbliżała się do domu, zobaczyła wychodzących z niego nieznaną jej mężczyzn. To również ją przestraszyło, więc pobięła w kierunku pobliskiego domu babci. Gdy biegła, zakręciło jej się w głowie i myślała, że się przewróci. Wujek, V.K., zobaczył ją na ulicy i zabrał do swojego domu. Była w stanie szoku i nie potrafiła dobrze wytłumaczyć, co się stało.

9. Skarżąca przedłożyła pisemne wyjaśnienia swojego ojca. Przedłożyła również własne zeznanie, zeznania matki i innych świadków nagrane przez R.V., adwokata z międzyregionalnej organizacji pozarządowej „Matki w obronie praw osób zatrzymanych, oskarżonych i skazanych” (*межрегиональная общественная организация «Матери в защиту прав задержанных, подследственных и осужденных»*), i podpisane przez rozmówców.

10. Zgodnie z zeznaniem B z dnia 20 lipca 2008 r., o godz. 7:45 w dniu 31 maja 2008 r. zawiózł on swoją córkę A (skarżącą) do szkoły nr 1 na szkolną uroczystość. Zaraz po godzinie 8:00 zadzwonił do niego od E.N. z pytaniem, gdzie jest. Odpowiedział, że jest w szkole z dzieckiem. Kiedy on i A wyszli ze szkoły, E.N. już na niego czekał. A wsiadła do ich samochodu, a on rozmawiał z E.N. Następnie E.N. poprosił B o przypilnowanie jego torby, podczas gdy on poszedł kupić papierosy w pobliskim kiosku. E.N. odszedł, a B wrócił do swojej córki, która czekała na niego, by razem pojechali do domu. Ponieważ E.N. nie wrócił, B włożył torbę do bagażnika i właśnie miał zamiar wsiąść do samochodu. W tym momencie w pobliżu zatrzymał się samochód i wyskoczyło z niego kilku mężczyzn ubranych w dresy. Powalili go na ziemię i zaczęli kopać. Próbował chronić twarz, zasłaniając ją rękami. Następnie mężczyźni skuli go kajdankami i podnieśli z ziemi. Podczas bicia rozerwali mu koszulę. Jego córka widziała, jak był bity. V.E., zastępca komendanta jednostki FSKN w Tuapse, powiedział mu, że został zatrzymany za sprzedaż narkotyków. B poprosił V.E., żeby pozwolił A wrócić do domu lub pod opiekę nauczyciela. V.E. odmówił. A próbowała wysiąść z samochodu, ale dwóch funkcjonariuszy, stojących po obu stronach samochodu, zablokowało drzwi. Kiedy funkcjonariusz otworzył bagażnik samochodu [B], B zobaczył, że A była bardzo przestraszona. Błagał V.E. i pozostałych, aby ją puścili, ale ci odmówili. Próbował ją uspokoić i prosił by była cierpliwa. Wszystko to trwało przez około godzinę. Gdy funkcjonariusze byli zajęci i nie patrzyli, A wysiadła z samochodu i uciekła w kierunku swojego domu.

11. Zgodnie z zeznaniem skarżącej z dnia 15 sierpnia 2008 r. złożonym w obecności jej matki i opisującym wydarzenia z dnia 31 maja 2008 r., mężczyzna podbiegł do B i popchnął go w plecy. B upadł, a mężczyzna zaczął go kopać. B prosił mężczyzn, aby pozwolili córce wrócić do domu lub zadzwonić po matkę, aby ta mogła po nią przyjechać, ale mężczyźni nie posłuchali. Skarżąca podała pewne szczegóły dotyczące wyglądu mężczyzn, którzy zatrzymali B.

12. Zgodnie z zeznaniem matki skarżącej złożonym w dniu 2 sierpnia 2008 r., wychodząc z domu do szkoły około godziny 7:45 w dniu 31 maja 2008 r., jej córka A (skarżąca) i jej mąż (B) nie mieli żadnych obrażeń i nie skarżyli się na żadne problemy zdrowotne. Później tego samego ranka znalazła córkę w domu ich krewnych. Dziewczynka była w stanie szoku, nie była w stanie mówić i miała problemy z oddychaniem. Trzęsła się, drżały jej

ręce i twarz. Tego ranka funkcjonariusze FSKN przywieźli samochodem jej męża do domu w celu przeprowadzenia przeszukania. Był skuty kajdankami. Jego dzinsy były brudne i zakurzone. Koszulę miał rozpiętą, miejscami podartą, z oderwanymi guzikami. Jego twarz była blada.

13. Zgodnie z zeznaniem z dnia 2 sierpnia 2008 r. złożonym przez świadka R.G., elektryka Energoservis spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, około godziny 8:30 w dniu 31 maja 2008 r. sprawdzał on sygnalizację świetlną na przejściu dla pieszych w pobliżu szkoły nr 1. Po wymianie żarówki zszedł ze słupa sygnalizacji świetlnej i zobaczył funkcjonariusza policji B podchodzącego do samochodu od strony drzwi kierowcy. Na tylnym siedzeniu samochodu siedziała dziewczynka. W tym momencie S.K., funkcjonariusz FSKN, ubrany w niebieski dres, podszedł do B i uderzył go od tyłu tak, że ten upadł twarzą do ziemi, po czym funkcjonariusz zaczął go kopać. B próbował bronić się przed ciosami, zasłaniając głowę rękami. S.K. przestał dopiero, gdy ktoś na niego krzyknął. Krzyczała również dziewczynka. Komendant FSKN i inny mężczyzna byli obecni przy tym, jak S.K. bił B. Zaraz potem R.G. odjechał swoim samochodem służbowym, aby sprawdzić inne sygnalizacje świetlne. R.G. znał nazwiska funkcjonariuszy policji, ponieważ pracował przy instalacji elektrycznej w miejscowym komisariacie policji i w siedzibie FSKN.

14. Zgodnie z zeznaniem z dnia 15 sierpnia 2008 r. złożonym przez V.K., funkcjonariusza policji z departamentu policji w Apszerońsku i kuzyna B., funkcjonariusz ten, wracając po pracy do domu około godziny 10:30 w dniu 31 maja 2008 r. spotkał on A, córkę B, która dokądś biegła. Dziewczynka zobaczyła go, zatrzymała się i powiedziała mu, że ktoś bije jej ojca. Była bardzo przestraszona, jęczała i z trudem łapała powietrze. V.K. zabrał ją do swojego domu i zadzwonił do jej matki.

15. Zgodnie z zeznaniem z dnia 15 sierpnia 2008 r. złożonym przez G.A., nauczyciela gry na skrzypcach skarżącej, przed wydarzeniami z dnia 31 maja 2008 r. skarżąca była towarzyską, wesołą, pracowitą, zdolną i obiecującą uczennicą. Po tych wydarzeniach stała się powolna i wycofana, co było przeciwieństwem tego, jak lotną osobą była wcześniej. Teraz łatwo się męczyła i chciała zrezygnować z nauki gry na skrzypcach.

16. Matka skarżącej przedłożyła zdjęcia koszuli, którą B miał na sobie podczas zatrzymania. Z wyjątkiem trzech guzików w dolnej części koszuli, brakowało wszystkich pozostałych. Koszula była rozdarta w miejscach, gdzie wcześniej były guziki.

2. Wersja wydarzeń z dnia 31 maja 2008 r. przedstawiona przez Rząd.

17. Według Rządu podczas zatrzymania B nie użyto wobec niego siły fizycznej, a skarżąca nie była traktowana w sposób przez nią zarzucany. Rząd powołał się na dokumentację z izby zatrzymań, w której B przebywał po zatrzymaniu (zob. par. 27 poniżej) oraz na „wyjaśnienia” złożone przez funkcjonariuszy FSKN: S.K., V.D., A.O., V.E., E.N. oraz S.S. (zob. par. 24,

36 i 38 poniżej), S.P. – funkcjonariusza Federalnej Służby Bezpieczeństwa – (zob. par. 39 poniżej), K.A. i M.I. – funkcjonariuszy policji w Apszerońsku – (zob. par. 37 poniżej), A.Sh. i P.M. – świadków poświadczających (zob. par. 31 i 35 poniżej) oraz A.Z. – funkcjonariusza FSKN, który przeprowadził wewnętrzne dochodzenie FSKN (zob. par.40 poniżej).

B. Stan zdrowia skarżącej w następstwie wydarzeń z dnia 31 maja 2008 r.

18. Skarżąca opisała swój stan zdrowia po incydencie z dnia 31 maja 2008 r. w następujący sposób. Zaczęła budzić się w nocy z krzykiem, moczyć się i cierpieć na ataki paniki, gdy zostawała sama. Przestała komunikować się z innymi dziećmi, stała się wycofana, straciła swoją żywiołowość, doświadczała trudności z mówieniem i rozwinęło się u niej drżenie mięśni twarzy i kończyn. Straciła zainteresowanie muzyką, mimo że wcześniej z sukcesami uczyła się gry na skrzypcach.

19. W dniu 3 czerwca 2008 r. skarżąca została zbadana przez neurologa i rozpoznano u niej zaburzenia neurologiczne oraz enurezję na podłożu nerwicy. W dniu 6 czerwca 2008 r. została zbadana przez psychologa, któremu skarżyła się, że stres spowodował u niej budzenie się z krzykiem w nocy, lęki i wycofanie społeczne. Stwierdzono u niej zespół stresu pourazowego, wysoki poziom zaburzeń lękowych i zafiksowanie na sytuacji stresowej. Diagnoza zespołu stresu pourazowego została potwierdzona w dniu 25 czerwca 2008 r. przez psychiatrów i psychologów dziecięcych w Specjalistycznym Psychiatrycznym szpitalu klinicznym nr1 w Krasnodarze oraz w okręgowym szpitalu dziecięcym w Krasnodarze. W tym samym dniu neurolog z okręgowego szpitala dziecięcego również zdiagnozował u niej dysfunkcję neurogenną pęcherza moczowego z hiperrefleksją. Kardiolog z tego samego szpitala potwierdził wcześniej postawioną diagnozę: wypadanie płatków zastawki mitralnej. Dziewczynka była leczona ambulatoryjnie i pozostawała pod opieką centralnego szpitala rejonowego w Apszerońsku. W lipcu i sierpniu 2008 r. ponownie zgłosiła się do lekarzy z powodu zespołu stresu pourazowego.

20. Z zapisu wypowiedzi skarżącej do adwokata z dnia 12 października 2017 r. wynika, że jej stan zdrowia poprawił się po uwolnieniu ojca. Enurezja niemal ustąpiła, ale koszmary senne utrzymywały się jeszcze przez około dwa lata. Skarżąca potwierdziła, że obecnie nie odczuwa żadnych problemów zdrowotnych.

21. Zgodnie ze wstępnym wnioskiem psychologa D.S. z „Independent Expert Examination Bureau Versia” z siedzibą w Moskwie i Sankt Petersburgu, który przeprowadził rozmowę ze skarżącą w dniu 15 lutego 2018 r. i zbadał jej dokumentację medyczną, mógł istnieć związek przyczynowo-skutkowy między wydarzeniami z dnia 31 maja 2008 r. a stanem zdrowia, który rozwinął się u niej bezpośrednio w ich następstwie,

który trwał przez ponad dwa lata. Aby uzasadnić taki wniosek, należało przeprowadzić kompleksowe badania psychologiczne i psychiatryczne skarżącej z udziałem jej rodziców. Lekarz psychiatra byłby kompetentny do przeprowadzenia klinicznej oceny skutków, jaki wydarzenia z dnia 31 maja 2008 r. wywarły na zdrowie skarżącej. D. S. przedstawił szczegóły dotyczące kosztów i czasu trwania proponowanego badania.

22. Skarżąca została poddana „eksperymentalnemu badaniu psychologicznemu” przeprowadzonemu przez psychologa D.T. z niekomercyjnej organizacji „Sotsialnaya Sfera” z siedzibą w Niżnym Nowogrodzie. Zgodnie z raportem D.T. z dnia 7 marca 2018 r. wyniki badania można było zinterpretować jako wskazujące na obecność elementów zespołu stresu pourazowego i szeregu innych schorzeń (wysoki poziom lęku i niski poziom zdolności adaptacyjnych, „subdepresja lub depresja maskowana” i fobie) jako konsekwencji wydarzeń z dnia 31 maja 2008 r. i następującego po nich dochodzenia.

C. Dochodzenie przeprowadzone przez organy śledcze

23. W dniu 10 lipca 2008 r. matka skarżącej złożyła wniosek do prokuratury rejonowej w Apszerońsku, skarżąc się, że funkcjonariusze FSKN pobili jej męża, B, w obecności jej córki, A, co spowodowało uszczerbek na zdrowiu A. B nie stawiał oporu podczas zatrzymania. Jego ubranie zostało podarte podczas pobicia. A była przetrzymywana w samochodzie i tym samym została pozbawiona wolności. Wniosek został przekazany do białorieczęńskiej międzyrejonowej jednostki komitetu śledczego przy prokuraturze obwodowej w Krasnodarze („komitetu śledczego”), który przeprowadził dochodzenie wstępne.

24. W dniu 10 lipca 2008 r. funkcjonariusze FSKN – S.K., V.D. i A.O. – którzy dokonali zatrzymania B, oraz obecny przy tym zastępca komendanta jednostki FSKN w Tuapse – V.E. – złożyli identyczne pisemne „wyjaśnienia” przed przewodniczącym komitetu śledczego, twierdząc, że podczas zatrzymania B nie użyto wobec niego siły fizycznej. Stwierdzili oni, że zatrzymali B w pobliżu jego samochodu, w którym siedziała jego córka A. Po zatrzymaniu B sam zmusił ją do wyjścia z samochodu i odesłał do domu.

25. Opierając się na wyjaśnieniach funkcjonariuszy FSKN, w dniu 14 lipca 2008 r. śledczy M.V. odmówił wszczęcia przeciwko nim postępowania karnego na tej podstawie, że ich działania nie wypełniały znamion przestępstwa z art. 286 kodeksu karnego (nadużycie uprawnień). Śledczy zauważył, że biorąc pod uwagę młody wiek A oraz fakt, że cierpiała ona na chorobę serca, zatrzymanie jej ojca samo w sobie mogło wywołać u niej zespół stresu pourazowego.

26. Decyzję śledczego uchylono jako niezgodną z prawem i bezpodstawną oraz zarządzono przeprowadzenie dodatkowego dochodzenia wstępnego.

27. Śledczy uzyskał dokumentację z izby zatrzymań przy posterunku policji w Tuapse, w którym B przebywał po zatrzymaniu. Zgodnie z tą dokumentacją B nie składał żadnych skarg, nie prosił o pomoc medyczną i nie odnotowano u niego żadnych obrażeń.

28. Śledczy przesłuchiwał skarżącą i jej matkę, V.K. i jego żonę, G.A. oraz A.Sh.

29. V.K., funkcjonariusz policji z posterunku policji w Apszerońsku, oświadczył, że w dniu 31 maja 2008 r. około godziny 10:30 wracał do domu po zakończeniu zmiany. Wiedział już o zatrzymaniu jego kuzyna B przez funkcjonariuszy FSKN. Zobaczył córkę B, A, która biegła ulicą. Była przestraszona. Powiedziała mu, że jacyś ludzie biją jej ojca. Według relacji żony V.K. śledczej z posterunku policji w Apszerońsku, w dniu 31 maja 2008 r. około godziny 10:00 była ona w domu. W pewnym momencie jej mąż wrócił do domu z A., która była przestraszona i w stanie szoku.

30. Według G.A., nauczyciela gry na skrzypcach skarżącej, po wydarzeniach z 31 maja 2008r. skarżąca, wcześniej uczennica odnosząca sukcesy i zwyciężczyni konkursu regionalnego, nie była w stanie grać na skrzypcach tak jak wcześniej.

31. Według A.Sh. (przesłuchanego w dniu 19 sierpnia 2008 r.), w dniu 30 maja 2008 r. podeszło do niego dwóch mężczyzn, którzy poprosili go o udział w operacji zakupu kontrolowanego w charakterze świadka poświadczającego. Zgodził się. Operacja trwała dwa dni. W dniu 31 maja 2008 r. mężczyzna ten był świadkiem zatrzymania B w pobliżu szkoły nr 1. Funkcjonariusz FSKN, E.N., przekazał B torbę z pieniędzmi, po czym do B podeszło kilka osób ubranych po cywilnemu, które pokazały mu swoje dokumenty i zaprowadziły go do ich samochodu. W pobliżu znajdował się inny samochód, w którym siedziała dziewczynka. B szybko powiedział dziewczynce, żeby poszła do domu. Funkcjonariusze FSKN nie krzyczeli na dziewczynkę, nie zamykali drzwi samochodu, w którym siedziała, ani nie blokowali jej drogi ucieczki. Po około piętnastu minutach zaczęli przeszukiwać samochód i dziewczynka wyszła. Była przestraszona, ale nie histeryzowała, ani nie płakała. Odeszła, a następnie pobiegła. Funkcjonariusze nie użyli żadnej siły fizycznej wobec B.

32. W dniu 21 sierpnia 2008 r. śledczy M.V. ponownie odmówił wszczęcia postępowania karnego przeciwko funkcjonariuszom FSKN, uzasadniając to brakiem wypełnienia znamion przestępstwa z art. 286 kodeksu karnego. Stwierdził, że nie ustalono, iż wobec B użyto siły fizycznej lub że A była siłą przetrzymywana w samochodzie. Drzwi samochodu były otwarte, więc sama mogła po wszystkim wyjść z samochodu. Nie użyto wobec niej żadnej przemocy fizycznej lub psychicznej ani gróźb. Obecność funkcjonariuszy FSKN w pobliżu samochodu nie utrudniała jej swobody poruszania się. Po tym, jak odbiegła, nie była ścigana i nie było prób jej zatrzymania w celu przetrzymywania w samochodzie i ograniczenia jej wolności. Po zapoznaniu się z zaświadczeniami lekarskimi dotyczącymi

stanu zdrowia A w następstwie wydarzeń z dnia 31 maja 2008 r., śledczy stwierdził, że działania funkcjonariuszy FSKN mające na celu zatrzymanie ojca A, brak pewności co do tego, co dokładnie się działo i jak należy się zachować w takiej sytuacji, błędna ocena zachowania policjantów jako celowego ograniczania jej swobody poruszania się, w połączeniu z dobrze rozwiniętą wyobraźnią i wrażliwością A, stanowiły dla niej silne źródło stresu, który mógł spowodować jej późniejszy rozstrój zdrowia.

33. Decyzję śledczego ponownie uchylono oraz zarządzono przeprowadzenie jeszcze jednego dodatkowego dochodzenia wstępnego.

34. Śledczy M.V. uzyskał zapis z przesłuchania B przez śledczego z komitetu śledczego w obecności adwokata w dniu 24 lipca 2008 r. Według zeznań B – S.K. i inni funkcjonariusze FSKN przewrócili go na ziemię, zadali mu kilka ciosów w tułów i zakuli w kajdanki. Podczas zatrzymania rozerwali mu koszulę. B nie stawiał oporu podczas zatrzymania. Ciosy, które mu zadano, nie pozostawiły na jego ciele siniaków.

35. W dniu 22 sierpnia 2008 r. śledczy M.V. przesłuchał P.M., kolejnego świadka poświadczającego zakup kontrolowany narkotyków przeprowadzony w stosunku do B. Zgodnie z wyjaśnieniami P.M., które były zasadniczo zbieżne z tymi przedstawionymi przez A.Sh. (zob. par. 31 powyżej), funkcjonariusze dokonujący zatrzymania byli w ubraniach cywilnych. B zachowywał się spokojnie, jego koszula była rozpięta, ale nie uszkodzona, a na jego ciele nie widniały żadne obrażenia. B rozmawiał z [A] w sposób stanowczy. Funkcjonariusze FSKN zapytali go, dlaczego każe jej iść do domu, oferując, że mogą ją zabrać ze sobą, gdy pójdą do jego domu w celu dokonania przeszukania. B nie zgodził się.

36. Według funkcjonariusza operacyjnego jednostki FSKN w Tuapse, E.N., który działał jako kupujący w operacji zakupu kontrolowanego narkotyków (przesłuchany przez śledczego M.V. w dniu 24 sierpnia 2008 r.), w dniu 30 maja 2008 r. B dał mu narkotyki i uzgodnili, że zapłaci on B następnego dnia. Przekazanie obserwowali z samochodu świadkowie poświadczający. W dniu 31 maja 2008 r. około godz. 8:30 w pobliżu szkoły nr 1, w następstwie rozmowy telefonicznej, E.N. przekazał B torbę z pieniędzmi. córka B. Po przekazaniu pieniędzy E.N. i B zostali zatrzymani przez około osiem osób w cywilnych ubraniach, które wyskoczyły z dwóch samochodów. Przedstawili się i okazali swoje dokumenty. Byli oni funkcjonariuszami FSKN i Federalnej Służby Bezpieczeństwa. Podczas zatrzymania nie użyto wobec B żadnej siły fizycznej, taktyki ani chwytów silnej ręki. B zachowywał się spokojnie i nie stawiał oporu przy zatrzymaniu. Wobec córki B nie użyto żadnej przemocy fizycznej lub psychicznej ani gróźb. Nikt nie blokował drzwi samochodu, w którym siedziała.

37. Według funkcjonariuszy policji w Apszerońsku K.A. (przesłuchanego w dniu 22 sierpnia 2008 r.) i M.I. (przesłuchanego w dniu 1 września 2008 r.) w dniu 31 maja 2008 r. przejeżdżali oni samochodem obok szkoły nr 1 i zobaczyli swojego kolegę z pracy, B.

Zatrzymali się, wysiedli z samochodu i poszli w jego kierunku. Drogę zagrodziło im kilka osób w cywilnych ubraniach, które wyjaśniły, że nie mogą iść dalej, ponieważ trwa operacja. B znajdował się w odległości około dziesięciu metrów od nich. Jego koszula była rozpięta i najwyraźniej lekko podarta. Brakowało w niej kilka guzików. Funkcjonariusze ci nie zauważyli żadnych obrażeń ciała u B. Sytuacja była spokojna, więc odeszli.

38. Według S.S., funkcjonariusza FSKN (przesłuchanego w dniu 24 sierpnia 2008 r.), w dniu 31 maja 2008 r. przybył on na miejsce zatrzymania po zatrzymaniu B i wraz z pozostałymi funkcjonariuszami udał się do domu B. Widział jak skarżąca zbliża się do swojego domu, a następnie odchodzi.

39. Według S.P., funkcjonariusza operacyjnego z białowiejskiego regionalnego wydziału Federalnej Służby Bezpieczeństwa w Krasnodarze (przesłuchanego przez śledczego R.Z. z komitetu śledczego w dniu 29 sierpnia 2008 r.), który był obecny podczas zatrzymania B, wobec B została użyta siła fizyczna, ponieważ próbował on uciec z miejsca przestępstwa. Użyta siła była konieczna i nie była nadmierna, czyli nie wiązała się z pobiciem B. Córką B siedziała w jego samochodzie. B został poproszony o poinformowanie żony, że powinna przyjechać i zabrać dziewczynkę. B nalegał jednak, aby dziewczynka pobiegła do domu. Dziewczynka posłuchała ojca i pobiegła do domu. Nikt jej nie przetrzymywał ani nie gonił.

40. W dniu 29 sierpnia 2008 r. śledczy M.V. przeprowadził również rozmowę z A.Z., starszym funkcjonariuszem operacyjnym jednostki bezpieczeństwa wewnętrznego oddziału regionalnego FSKN w Krasnodarze, który prowadził (od dnia 30 lipca 2008 r. do 7 sierpnia 2008 r.) dochodzenie wewnętrzne w związku ze skargą złożoną przez matkę skarżącej do FSKN. A.Z. przedstawił swoje ustalenia w następujący sposób. Zgodnie z wyjaśnieniami otrzymanymi od funkcjonariuszy FSKN – S.K., V.D., A.O. i V.E. – jak również innych osób – P.M., I. i G. – B nie został pobity podczas zatrzymania, a A nie była siłą przetrzymywana w samochodzie. B sam kazał jej wysiąść z samochodu, a ona uciekła. Nikt jej nie gonił ani nie stosował wobec niej środków oddziaływania psychologicznego. R.G., elektryk pracujący dla Energoservis, sprawdzał sygnalizację świetlną na skrzyżowaniu w pobliżu miejsca zatrzymania. Potwierdził, że widział, jak funkcjonariusz FSKN – S.K. – zatrzymał B. i zadał mu kilka ciosów w ciało. Jednakże, biorąc pod uwagę, że dyrektor Energoservis nie potwierdził „oficjalnie”, że R.G. pracował tego dnia, oraz że R.G. był zarejestrowany od dnia 25 lutego 2007 r. jako osoba zażywająca narkotyki i był wielokrotnie zatrzymywany przez FSKN za wykroczenia administracyjne związane z zażywaniem narkotyków, mógł on złożyć fałszywe zeznania mające na celu zdyskredytowanie funkcjonariuszy FSKN. Według „specjalisty” z którym przeprowadzono konsultację w związku z dokumentacją medyczną A, dziewczynka była bardzo wrażliwa, niestabilna emocjonalnie, wybiórcza w kontaktach i charakteryzował ją wysoki poziom lęku. Biorąc pod uwagę istniejącą u niej wcześniej patologię neurologiczną, nawet niewielka sytuacja

stresowa, zwłaszcza z udziałem ojca, mogłaby wywołać u niej uraz psychiczny. Jej ojciec nie musiał koniecznie zostać pobity w jej obecności. Fakt, że przez długi czas przebywała w samochodzie nie miał znaczenia dla doznanego przez nią stresu. W związku z tym dochodzenie wewnętrzne nie wykazało winy funkcjonariuszy FSKN w związku z przejściowym uszczerbkiem na zdrowiu A, który wystąpił podczas zatrzymania B.

41. W dniu 1 września 2008 r., opierając się na powyższym materiale i posługując się tą samą argumentacją, co w swojej poprzedniej decyzji, śledczy M.V. odmówił wszczęcia postępowania karnego przeciwko funkcjonariuszom FSKN – S.K., V.D., A.O., V.E., E.N. i S.S. Dodał, że wobec braku zamiaru spowodowania uszczerbku na zdrowiu A, zgodne z prawem i uzasadnione działania funkcjonariuszy FSKN polegające na zatrzymaniu B nie wypełniły znamion przestępstwa.

D. Kontrola sądowa decyzji o zaniechaniu dochodzenia

42. W postępowaniu prowadzonym na podstawie art. 125 Kodeksu postępowania karnego w dniu 12 września 2008 r., sąd rejonowy w Apszerońsku oddalił odwołanie złożone przez matkę skarżącej od decyzji śledczego z dnia 1 września 2008 r., uznając, że decyzja ta była zgodna z prawem i uzasadniona, ponieważ była poparta kompleksowym i obiektywnym dochodzeniem wstępnym i była zgodna z Kodeksem postępowania karnego. W dniu 22 października 2008 r. Sąd Okręgowy w Krasnodarze utrzymał w mocy decyzję sądu rejonowego w sprawie odwołania skarżącej. Sąd stwierdził, że w pewnych okolicznościach siła może być użyta zgodnie z prawem przez funkcjonariuszy organów ścigania. Ponadto nie odnotowano żadnych obrażeń u B. Wniosek wynikający z wewnętrznego śledztwa FSKN o braku winy po stronie funkcjonariuszy FSKN w przejściowym rozstroju zdrowia skarżącej został oparty na opinii specjalisty dotyczącej jej reakcji na sytuację konfliktową. Wobec tego sąd rejonowy właściwie ocenił odmowę wszczęcia postępowania karnego przez śledczego.

E. Umorzenie postępowania karnego przeciwko B

43. W dniu 30 grudnia 2009 r. śledczy R.K. z komitetu śledczego prokuratury obwodowej w Krasnodarze umorzył postępowanie karne przeciwko B z powodu braku znamion przestępstwa w jego działaniach, uzasadniając to tym, że dowody w sprawie zostały uzyskane w sposób niezgodny z prawem. Brakowało oryginalnej kopii protokołu z zakupu kontrolowanego narkotyków, na podstawie którego wszczęto postępowanie karne. Dostępna kopia protokołu różniła się od oryginału (w szczególności wskazywała inne miejsce przekazania przez E.N. narkotyków funkcjonariuszom FSKN), a zatem była fikcyjna. W celu ustalenia

okoliczności sprzedaży narkotyków śledczy R.K. przesłuchał P.M., jednego ze świadków poświadczających sprzedaż narkotyków. Z zeznań P.M. wynika, że na żądanie funkcjonariuszy FSKN złożył on fałszywe zeznania, iż w dniu 30 maja 2008 r. widział przekazanie narkotyków przez B do E.N. i przez E.N. do funkcjonariuszy FSKN. Owego dnia P.M. nie spotkał się z funkcjonariuszami FSKN i nie był świadkiem przekazywania narkotyków. W dniu 31 maja 2008 r. funkcjonariusz FSKN – S.S. – zabrał go wraz z innym świadkiem poświadczającym – A.Sh. – do miejsca w pobliżu szkoły nr 1 w Apszerońsku. Kiedy przybyli na miejsce B stał skuty w kajdanki w pobliżu samochodu. W samochodzie znajdowała się torba z pieniędzmi. P.M. nie widział, kto ją tam włożył. Następnie udali się do domu B w celu przeprowadzenia przeszukania, ale żona B nie wpuściła ich do środka. Udali się do biura FSKN, gdzie P.M. pokazano plastikową torbę i powiedziano, że torba z narkotykami została sprzedana E.N. przez B, a E.N. przekazał ją następnie funkcjonariuszom FSKN. P.M. pamiętał, że podpisywał dokumenty na żądanie funkcjonariuszy FSKN bez czytania ich.

44. Śledczy R. K. zauważył, że nie było żadnych nagrań wideo ani innych dowodów, które mogłyby obiektywnie potwierdzić, że B przekazał narkotyki E. N. W związku z tym nie można było ustalić okoliczności sprzedaży narkotyków. Ponadto postępowanie karne przeciwko B zostało wszczęte przez śledczego A.F. z naruszeniem art. 151 Kodeksu postępowania karnego, który stanowił, że sprawy karne dotyczące przestępstw popełnionych przez funkcjonariuszy policji powinny być rozpatrywane przez komitety śledcze prokuratury. Funkcjonariusze FSKN mieli świadomość, że B jest funkcjonariuszem policji. Dlatego też czynności dochodzeniowe przeprowadzone przez śledczego FSKN – A.F. – były niezgodne z prawem, a uzyskane dowody niedopuszczalne.

PRAWO

I. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 3 I ART. 13 KONWENCJI

45. Skarżąca zarzuciła, że nieuzasadnione użycie siły fizycznej wobec jej ojca podczas jego zatrzymania w jej obecności oraz jej traktowanie przez funkcjonariuszy FSKN naruszyło jej prawa wynikające z art. 3 Konwencji. Ponadto na podstawie art. 13 Konwencji zarzuciła, że nie przeprowadzono dokładnego i niezależnego śledztwa w sprawie tego zdarzenia. Artykuły 3 i 13 Konwencji mają brzmienie następujące:

Artykuł 3

„Nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.

Artykuł 13

„Każdy, kogo prawa i wolności zawarte w niniejszej Konwencji zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka odwoławczego do właściwego organu państwowego także wówczas, gdy naruszenia dokonały osoby wykonujące swoje funkcje urzędowe”.

A. Stanowiska stron

1. *Rząd*

46. Rząd zakwestionował zarzuty skarżącej, opierając się na wynikach dochodzenia wstępnego (zob. par. 17 powyżej). Rząd twierdził, że obecność skarżącej podczas zatrzymania B na miejscu przestępstwa, bezpośrednio po otrzymaniu przez niego pieniędzy za sprzedane narkotyki, nie była przewidziana. Funkcjonariusze dokonujący zatrzymania nie byli w stanie przewidzieć czasu i miejsca popełnienia przestępstwa przez B. Gdyby B nie został zatrzymany, dowody przestępstwa zostałyby utracone.

47. Rząd stwierdził, że władze przeprowadziły wszechstronne i dokładne śledztwo w sprawie domniemanego złego traktowania skarżącej zgodnie z art. 3. Jednakże żadne informacje, poza tymi dostarczonymi przez członków rodziny skarżącej, nie pozwoliły wykazać, że użyto siły wobec ojca skarżącej lub że ona sama została poddana zarzucanemu traktowaniu. Skarżąca skorzystała ze skutecznych krajowych środków odwoławczych. Odpowiednie rozstrzygnięcia nie były dla niej korzystne, ponieważ jej zarzuty były nieuzasadnione.

2. *Skarżąca*

48. Skarżąca podniosła, że jako mimowolny świadek brutalnego zatrzymania i pobicia jej ojca, nie otrzymała żadnego wsparcia ani ochrony ze strony przedstawiciela państwa. Po zatrzymaniu jej ojca została pozostawiona sama w jego samochodzie, sama pobiegła do domu i przez przypadek została znaleziona przez jednego z krewnych na ulicy w stanie głębokiego szoku. Incydent ten wywarł poważne skutki dla jej zdrowia i rozwoju. Dziesięć lat po zdarzeniu, na które się skarżyła, nadal odczuwała jego skutki. Biorąc pod uwagę, że miała wtedy dziewięć lat, a zatem była bardziej niż osoby dorosłe podatna na negatywne konsekwencje okrutnego traktowania, oraz uwzględniając długotrwałe negatywne skutki, jakie to zdarzenie na nią wywarło, poziom jej cierpienia był tak wysoki, że traktowanie jej przez funkcjonariuszy policji powinno być zakwalifikowane jako tortury.

49. Skarżąca twierdziła ponadto, że władze powinny były przewidzieć jej ewentualną obecność na miejscu zatrzymania, ponieważ dokonano go w pobliżu szkoły, do której zabrał ją ojciec. Władze mogły, na przykład, porozumieć się z administracją szkoły, aby zapobiec jej wyjściu ze szkoły w czasie zatrzymania lub zapewnić obecność członka personelu szkoły, który

dałby jej wsparcie psychologiczne w czasie zatrzymania. Następnie władze mogły zabrać ją z powrotem do szkoły, aby skrócić jej pobyt w miejscu zatrzymania lub uniknąć sytuacji, w której wracałaby do domu bez opieki. Władze dysponowały niezbędnym czasem, ale nie podjęły żadnych działań, aby zapobiec uszczerbkowi na jej zdrowiu lub zminimalizować go.

50. Władze odmówiły wszczęcia postępowania karnego w sprawie zarzucanego złego traktowania skarżącej przez policję i zamiast właściwego śledztwa przeprowadziły powierzchowne dochodzenie wstępne. Ich decyzja została oparta na zeznaniach funkcjonariuszy FSKN i nie uwzględniła dowodów potwierdzających zarzuty skarżącej ani sprzeczności pomiędzy zeznaniami funkcjonariuszy FSKN i świadków.

B. Dopuszczalność

51. Trybunał zauważa, że skargi nie są w sposób oczywisty nieuzasadnione w rozumieniu art. 35 ust. 3 lit. a Konwencji. Ponadto stwierdza, że nie są one też niedopuszczalne z żadnych innych powodów. Należy je zatem uznać za dopuszczalne.

C. Przedmiot skargi

1. Zasady ogólne

52. Trybunał powtarza, że art. 3 zawiera w sobie jedną z podstawowych wartości społeczeństwa demokratycznego. Zakazuje w sposób bezwzględny tortur lub niehumanitarnego bądź poniżającego traktowania, lub karania, niezależnie od zachowania ofiary (zob. *Kudła przeciwko Polsce* [WI], skarga nr 30210/96, § 90, ETPCz 2000-XI).

53. W przypadku, gdy jednostka w sposób wiarygodny twierdzi, że doznała traktowania naruszającego art. 3 z rąk policji lub innych podobnych funkcjonariuszy państwa, przepis ten, interpretowany w powiązaniu z ogólnym obowiązkiem państw wynikającym z art. 1 Konwencji by „zapewnić każdemu człowiekowi, podlegającemu ich jurysdykcji, prawa i wolności określone w [Konwencji]”, wymaga w sposób dorozumiany przeprowadzenia skutecznego oficjalnego dochodzenia. Dochodzenie to powinno umożliwić wskazanie i ukaranie osób odpowiedzialnych (zob. *Labita przeciwko Włochom* [WI], skarga nr 26772/95, § 131, ETPCz 2000-IV). W przeciwnym razie ogólny prawny zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania i karania byłby, pomimo swojego fundamentalnego znaczenia, nieskuteczny w praktyce i w niektórych przypadkach funkcjonariusze Państwa mogliby nadużywać praw osób pozostających pod ich kontrolą praktycznie bezkarnie (zob. *Assenov i Inni przeciwko Bułgarii*, wyrok z dnia 28 października 1998 r., § 102, *Zbiór Wyroków i Decyzji* 1998-VIII).

54. Zarzuty dotyczące złego traktowania sprzecznego z art. 3 Konwencji muszą być poparte odpowiednimi dowodami. W celu ustalenia faktów Trybunał przyjął zasadę dowodzenia „ponad uzasadnioną wątpliwość” (zob. *Irlandia przeciwko Zjednoczonemu Królestwu*, wyrok z dnia 18 stycznia 1978 r., § 161 *in fine*, Seria A nr 25). Jednakże taki dowód może wynikać ze współlistnienia wystarczająco silnych, jasnych i zgodnych wniosków lub podobnych niepodważalnych domniemań faktycznych (zob. *Salman przeciwko Turcji* [WI], skarga nr 21986/93, § 100, ETPCz 2000-VII).

55. W odniesieniu do dzieci, które są szczególnie wrażliwe, środki stosowane przez Państwo w celu ich ochrony przed aktami przemocy objętymi art. 3 i art.8 muszą być skuteczne i obejmować rozsądne kroki pozwalające zapobiegać złemu traktowaniu, o którym władze wiedziały lub powinny były wiedzieć oraz skuteczne odstraszenie przed takimi poważnymi naruszeniami integralności osobistej. Tego rodzaju środki mieć na celu poszanowanie godności ludzkiej i ochronę najlepszych interesów dziecka (zob. *Söderman przeciwko Szwecji* [WI], skarga nr 5786/08, § 81, ETPCz 2013).

56. Trybunał stwierdził wcześniej w sprawie *Gutsanovi*, że możliwa obecność dzieci, których młody wiek sprawia, że są psychicznie wrażliwe, na miejscu zatrzymania jest czynnikiem, który należy wziąć pod uwagę przy planowaniu i przeprowadzaniu tego rodzaju operacji (zob. *Gutsanovi przeciwko Bułgarii*, skarga nr 34529/10, § 132, ETPCz 2013 (fragmenty)). W tej sprawie Trybunał stwierdził, że fakt, iż operacja policyjna miała miejsce we wczesnych godzinach porannych i uczestniczyli w niej agenci specjalni w maskach, spowodował spotęgowanie uczucia strachu i niepokoju odczuwanego przez dzieci, które były świadkami zatrzymania ich ojca, do tego stopnia, że traktowanie, jakiemu zostały poddane, przekroczyło próg dotkliwości wymagany do zastosowania art.3, stanowiąc tym samym poniżające traktowanie (*ibid.*, §134).

2. Zastosowanie w niniejszej sprawie

a) Ustalenie faktów

57. Między stronami bezsporne jest, że skarżąca była obecna w miejscu zatrzymania B i widziała, co się z nim działo oraz że wkrótce po tych wydarzeniach zdiagnozowano u niej szereg schorzeń, w tym zaburzenia neurologiczne, enurezję i zespół stresu pourazowego. Skarżąca twierdziła, że jej zaburzenia zdrowotne zostały spowodowane przez narażenie jej na scenę przemocy wobec jej ojca, który nie stawiał oporu przy zatrzymaniu, polegającą na przewróceniu go na ziemię i pobiciu, w szczególności wielokrotnym kopaniu go w tułów. Rząd zakwestionował zarzuty skarżącej, twierdząc, że aresztowanie B nie wiązało się z użyciem siły wobec niego i że w związku z tym władze nie mogą być odpowiedzialne za jakąkolwiek krzywdę doznaną przez skarżącą. Rząd oparł się w tym względzie na

dokumentacji z izby zatrzymań, w której przebywał B, oraz na zeznaniach złożonych w toku dochodzenia wstępnego w sprawie zarzutów skarżącej przez:

- funkcjonariuszy FSKN – S.K., V.D., A.O., V.E., E.N. i S.S.;
- funkcjonariusza Federalnej Służby Bezpieczeństwa – S.P.;
- funkcjonariuszy policji w Apszerońsku – K.A. i M.I.;
- świadków – A.Sh. i P.M., oraz
- funkcjonariusza FSKN – A.Z., który prowadził wewnętrzne śledztwo FSKN (zob. par .17 powyżej).

Trybunał dokona analizy tego materiału, jak również materiału znajdującego się w aktach sprawy.

58. Zgodnie z dokumentacją z izby zatrzymań, w której B był przetrzymywany po zatrzymaniu, mężczyzna nie miał śladów obrażeń i nie składał żadnych skarg (zob. par. 27 poniżej). Nie jest konieczne, aby Trybunał badał wiarygodność tych zapisów w świetle oświadczeń samego B, że ciosy otrzymane przez niego podczas zatrzymania nie pozostawiły siniaków na jego ciele (zob.par. 34 powyżej). Nie można wykluczyć, że zarzucane użycie siły wobec B – w szczególności przewrócenie na ziemię i kilkukrotne kopnięcie – mogło nie pozostawić żadnych widocznych śladów na jego ciele. Trybunał zauważa w tym względzie, że – według B i świadka R.G. (zob. par. 10 i 13 powyżej) – funkcjonariusze FSKN, którzy dokonali zatrzymania B, w tym ten, który rzekomo użył wobec niego siły, byli ubrani w dresy (zob. również zeznania świadków poświadczających A.Sh. i P.M., funkcjonariusza FSKN E.N. oraz funkcjonariuszy policji w Apszerońsku K.A. i M.I., którzy wspomnieli, że funkcjonariusze dokonujący zatrzymania byli ubrani po cywilnemu, par. 31 i 35-37 powyżej). Fakt ten sugeruje, że mogli oni mieć na sobie buty sportowe, które mogły nie powodować takich samych stłuczeń i otarć jak buty typu wojskowego (zob.na przykład, *Ksenz i Inni przeciwko Rosji*, skargi nr 45044/06 i 5 innych, §§ 39, 43, 45 i 96, wyrok z dnia 12 grudnia 201 r.).

59. Zgodnie z identycznymi pisemnymi „wyjaśnieniami” złożonymi przez funkcjonariuszy FSKN – S.K., V.D. i A.O., którzy zatrzymali B, oraz starszego funkcjonariusza V.E., który był obecny podczas zatrzymania, w owym momencie nie użyto wobec B żadnej siły fizycznej (zob.par.24 powyżej). Według funkcjonariusza FSKN E.N., który działał jako kupujący podczas tajnej operacji przeciwko B i był również obecny podczas jego zatrzymania, wobec B nie użyto siły fizycznej, „taktyki silnej ręki” ani „chwytów” (zob.par. 36 powyżej). Pomijając fakt, że wyżej wymienieni funkcjonariusze mieli bezpośredni interes w zaprzeczaniu oskarżeniom wysuwany przeciwko nim przez skarżącą, ich zeznania nie zgadzają się z tymi złożonymi przez S.P. i R.G.

60. S.P., funkcjonariusz Federalnej Służby Bezpieczeństwa obecny podczas zatrzymania B, przyznał, że wobec mężczyzny użyto siły fizycznej. Funkcjonariusz twierdził, że było to konieczne, ponieważ B próbował uciec,

i nie było nadmierne, tj. nie przerodziło się w pobicie (zob. par.39 powyżej). Należy zauważyć, że stwierdzenie S.P., że B próbował uciec, nie znajduje poparcia w zeznaniach funkcjonariuszy FSKN (zob. par. 24 i 36 powyżej), świadków poświadczających (zob.par. 31 i 35 powyżej) ani świadka R.G. (zob.par. 13 powyżej). Nie twierdzono również, że B stawiał opór przy zatrzymaniu poprzez użycie siły.

61. Według R.G., elektryka, który wykonywał prace konserwacyjne na sygnalizacji świetlnej w pobliżu szkoły nr 1 rankiem w dniu 31 maja 2008 r. i był świadkiem zatrzymania B, funkcjonariusz FSKN S.K. zadał B kilka ciosów podczas jego zatrzymania (zob. par. 40 powyżej); powalił B na ziemię i kopał go (zob. par. 13 powyżej). Funkcjonariusz FSKN A.Z., który prowadził wewnętrzne śledztwo FSKN, odrzucił zeznania R.G. jako niewiarygodne. Twierdził, że R.G. był osobą zażywającą narkotyki, która w przeszłości była zatrzymywana za przestępstwa administracyjne związane z zażywaniem narkotyków. Ponadto nie uzyskano żadnego potwierdzenia od jego pracodawcy, że R.G. rzeczywiście pracował w tym obszarze w dniu 31 maja 2008 r. (zob. par. 40 powyżej). Trybunał nie uważa oceny A.Z. za przekonującą, ponieważ należał on do tej samej jednostki, co funkcjonariusze FSKN, których winę domniemywa się, co rodzi problem niezależności takiego dochodzenia. Pomijając fakt, że rzekome zażywanie narkotyków przez R.G. lub nieprzedłożenie przez jego pracodawcę odpowiedniego zaświadczenia nie stanowiłyby same w sobie wystarczającej podstawy do odrzucenia jego zeznań, nie podano żadnych szczegółów dotyczących jakiegokolwiek postępowania administracyjnego przeciwko niemu. Ponadto R.G., którego zeznania były bardzo istotne dla ustalenia stanu faktycznego, nigdy nie został przesłuchany przez komitet śledczy, który oparł się natomiast na ocenie A.Z. To samo dotyczy „specjalisty” (którego nazwiska, kwalifikacji i innych szczegółów nie podano), z którym rzekomo konsultował się A.Z. i na którego opinii oparł się A.Z., stwierdzając, że skarżąca miała istniejącą wcześniej patologię neurologiczną, która czyniła ją podatną na urazy psychiczne w wyniku nawet niewielkiej sytuacji stresowej (zob.par. 40 powyżej), który to specjalista stwierdził, że zaburzenia zdrowotne dziewczynki zostały spowodowane obserwowaniem przez nią zatrzymania B bez użycia siły wobec niego. Wniosek ten został przyjęty w oficjalnym dochodzeniu wstępnym bez jakiegokolwiek przesłuchania „specjalisty”.

62. Trybunał zauważa również, że funkcjonariusz FSKN – S.S. – przybył na miejsce zatrzymania B już po fakcie, a zatem nie widział samego zatrzymania (zob. par. 38 powyżej). To samo odnosi się do współpracowników B z jednostki policji w Apszerońsku, K.A. i M.I. (zob. par. 37 powyżej). Ci ostatni twierdzili, że koszula B była rozpięta i lekko podarta oraz że brakowało w niej guzików. Zeznania K.A. i M.I. potwierdzają zatem twierdzenie skarżącej, że podczas brutalnego zatrzymania jej ojca jego koszula została rozdarta, a guziki oderwane. Znajduje to również

potwierdzenie w zeznaniach jej rodziców (zob.par. 10, 12 i 34 powyżej) i fotografiach koszuli (zob. par.16 powyżej).

63. Wreszcie Rząd oparł się na wyjaśnieniach świadków poświadczających w sprawie tajnej operacji przeciwko B przeprowadzonej w dniach 30 i 31 maja 2008 r., A.Sh. i P.M., według których nie użyto siły fizycznej wobec B podczas jego zatrzymania (zob. par. 31 i 35 poniżej). Jednakże przesłuchany w charakterze świadka rok później w związku z postępowaniem karnym przeciwko B, P.M. przyznał, że na żądanie funkcjonariuszy FSKN złożył fałszywe zeznania, jakoby widział przekazywanie narkotyków i pieniędzy. Przyznał również, że w dniu 31 maja 2008 r. on i A.Sh. zostali zabrani na miejsce zatrzymania B po fakcie (zob. par. 43 powyżej). Z zeznań świadka P.M. wynika, że ani on, ani A.Sh. nie widzieli zatrzymania B, a wyjaśnienia, które przedstawili w toku dochodzenia wstępnego w sprawie skargi skarżącej nie mogą mieć żadnej wartości dowodowej. Ponadto ich zeznania, wraz z ustaleniami zawartymi w decyzji kończącej postępowanie karne przeciwko B (zob.par. 43-44 powyżej), które nie były kwestionowane przez Rząd, dyskredytują wyjaśnienia funkcjonariuszy FSKN, jak również argumenty Rządu dotyczące nieprzewidywalności przestępstwa popełnionego przez B i obecności skarżącej na „miejscu przestępstwa” oraz konieczności zatrzymania B w celu zapobieżenia utracie dowodów (zob.par. 46 powyżej).

64. Wynika z tego, że E.N., który działał jako kupujący w operacji FSKN przeciwko B, dowiedział się z rozmowy telefonicznej rankiem w dniu 31 maja 2008 r., że B był w szkole (zob. zeznania E.N. i zeznania B dotyczące poinformowania E.N., że był w szkole ze swoim dzieckiem, odpowiednio par. 36 i 10). Kiedy B wyszedł ze szkoły wraz ze skarżącą, E.N. już na niego czekał. Natychmiast po spotkaniu B i E.N., B został zatrzymany przez funkcjonariuszy FSKN, którzy przyznali w swoich wyjaśnieniach przed komitetem śledczym, że kiedy zatrzymali mężczyznę, znajdował się on w pobliżu swojego samochodu, w którym siedziała jego córka, A. (zob.par. 24 powyżej). Zeznania funkcjonariusza Federalnej Służby Bezpieczeństwa S.P. również wskazują, że funkcjonariusze organów ścigania uczestniczący w zatrzymaniu B mieli świadomość, że córka B, A, była obecna w miejscu zatrzymania (zob. par. 39 powyżej).

65. Chociaż Trybunał nie może zbadać zarzutu skarżącej, że musiała wracać do domu bez opieki, który nie był podnoszony w postępowaniu krajowym (zob. para.23 powyżej), i nie może ustalić ponad wszelką wątpliwość na podstawie przedłożonego mu materiału jej zarzutów dotyczących niegrzecznego zwracania się do niej i przetrzymywania w samochodzie, powyższa ocena prowadzi Trybunał do wniosku, że jej zarzuty dotyczące narażenia jej na bycie świadkiem zatrzymania jej ojca oraz brutalny charakter tego zatrzymania były wiarygodne.

b) Zgodność z art.3

66. Trybunał zauważa następnie, że wersja faktów przedstawiona przez Rząd opierała się na dochodzeniu wstępnym, stanowiącym pierwszy etap procedury badania skarg o charakterze karnym. Trybunał orzekł jednak, że samo przeprowadzenie dochodzenia wstępnego, po którym nie następuje postępowanie przygotowawcze, jest niewystarczające, aby władze spełniły wymogi skutecznego śledztwa w sprawie wiarygodnych zarzutów złego traktowania przez policję na podstawie art. 3 Konwencji (zob. *Lyapin przeciwko Rosji*, skarga nr 46956/09, § 136, wyrok z dnia 24 lipca 2014 r. oraz ostatnio, *Samesov przeciwko Rosji*, skarga nr 57269/14, § 51, wyrok z dnia 20 listopada 2018 r.). Trybunał nie ma powodu, aby wyciągać inny wniosek w niniejszej sprawie. Władze odpowiedziały na wiarygodne zarzuty skarżącej dotyczące traktowania zakazanego na mocy art. 3 przeprowadzając dochodzenie wstępne i odmówiły wszczęcia postępowania karnego oraz przeprowadzenia pełnoprawnego śledztwa. Zostało to zatwierdzone przez sądy krajowe, które w ten sposób odstąpiły od swoich obowiązków proceduralnych wynikających z art. 3. Dochodzenie wstępne nie zapewniło Rządowi odpowiedniej podstawy do wywiązania się z obowiązku w zakresie ciężaru dowodu i przedstawienia dowodów mogących poddać w wątpliwość wiarygodne twierdzenia skarżącej dotyczące narażenia jej na brutalne zatrzymanie jej ojca, które w związku z tym Trybunał uwzględnia (zob. *Olisov i Inni przeciwko Rosji*, skarga nr 10825/09 i 2 inne, § 85, wyrok z dnia 2 maja 2017 r., oraz *Samesov*, op. cit., § 53).

67. Interesy skarżącej, która w owym czasie miała dziewięć lat, nie były brane pod uwagę na żadnym etapie planowania i przeprowadzania operacji władz przeciwko jej ojcu. Funkcjonariusze organów ścigania nie zwracali uwagi na jej obecność, której byli świadomi, kontynuując operację i narażając dziewczynkę na widok sceny przemocy wobec jej ojca przy braku jakiegokolwiek oporu z jego strony. Bardzo poważnie dotknęło to skarżącą i w opinii Trybunału stanowiło zaniechanie ze strony władz w zakresie zapobieżenia jej złego traktowania (zob. par. 55 powyżej).

68. W związku z powyższym doszło do naruszenia istotnych pozytywnych obowiązków Państwa wynikających z art. 3 Konwencji.

69. Doszło również do naruszenia pozytywnego istotnego obowiązku Państwa na podstawie art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym, gdyż nie przeprowadzono skutecznego śledztwa w tym względzie.

70. W związku ze stwierdzeniem naruszenia art. 3 w jego aspekcie proceduralnym Trybunał nie uważa za konieczne odrębnego rozpatrywania na podstawie art. 13 Konwencji skargi skarżącej dotyczącej braku skutecznego śledztwa w sprawie zdarzenia z dnia 31 maja 2008r.

II. ZARZUCANE NARUSZENIE ART. 8 KONWENCJI

71. Skarżąca zarzuciła, że użycie nieuzasadnionej siły wobec jej ojca w jej obecności nie uwzględniło również jej uczuć wobec ukochanego ojca, co stanowiło naruszenie jej praw wynikających z art. 8 Konwencji, który brzmi następująco:

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.”

72. Rząd zakwestionował ten argument.

73. Trybunał zauważa, że skarga ta jest powiązana ze skargą rozpatrywaną powyżej i dlatego również należy ją uznać za dopuszczalną.

74. Mając na uwadze ustalenia dotyczące skargi skarżącej na podstawie art. 3 (zob. par. 67-68 powyżej), która została oparta na tych samych faktach, co jej skarga na podstawie art. 8, Trybunał uważa, że skarga ta mieści się w zakresie poprzedniej, dlatego nie jest konieczne badanie, czy w tym przypadku doszło również do naruszenia art. 8.

III. ZASTOSOWANIE ART. 41 KONWENCJI

75. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

76. Skarżąca domagała się zadośćuczynienia za krzywdę, pozostawiając Trybunałowi określenie jego wysokości.

77. Rząd stwierdził, że art. 41 powinien być stosowany zgodnie z orzecznictwem Trybunału.

78. Trybunał zasądza na rzecz skarżącej kwotę 25 000 euro (EUR) tytułem zadośćuczynienia za szkodę niemajątkową.

B. Koszty i wydatki

79. Skarżąca domagała się również kwoty 4500 euro (EUR) tytułem kosztów i wydatków poniesionych przed Trybunałem.

80. Rząd stwierdził, że art.41 powinien być stosowany zgodnie z orzecznictwem Trybunału.

81. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału skarżącej przysługuje prawo do zwrotu poniesionych kosztów i wydatków wówczas, kiedy wykazała, że były one rzeczywiście i konieczne poniesione oraz uzasadnione co do wysokości. W niniejszej sprawie, biorąc pod uwagę dokumenty znajdujące się w posiadaniu Trybunału, w szczególności umowę o świadczenie usług prawnych zawartą przez skarżącą po wniesieniu skargi do Trybunału, oraz powyższe kryteria, Trybunał uznał za zasadne zasądzenie kwoty 3 500 euro tytułem kosztów i wydatków za postępowanie przed Trybunałem.

C. Odsetki za zwłokę

82. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki za zwłokę były oparte na marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego, powiększonej o trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *uznaje* skargę za dopuszczalną;
2. *orzeka*, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym w tym sensie, że władze nie zapobiegły złemu traktowaniu skarżącej;
3. *orzeka*, że doszło do naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym w tym sensie, że w odniesieniu do skargi skarżącej nie przeprowadzono żadnego skutecznego śledztwa;
4. *orzeka*, że nie ma potrzeby osobnego rozpatrywania skargi dotyczącej braku przeprowadzenia skutecznego śledztwa na gruncie art.13 Konwencji;
5. *orzeka*, że nie ma potrzeby rozpatrywania skargi na gruncie art. 8 Konwencji;
6. *orzeka*,
 - a) że pozwane państwo jest zobowiązane, w terminie trzech miesięcy od daty, w której niniejszy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, uiścić na rzecz skarżącej następujące kwoty, które zostaną przeliczone na walutę pozwanego państwa według kursu obowiązującego w dniu płatności:

- (i) 25 000 EUR (dwadzieścia pięć tysięcy euro), plus wszelkie należne podatki, tytułem zadośćuczynienia za szkodę majątkową i niemajątkową;
 - (ii) 3 500 EUR (trzy tysiące pięćset euro) plus wszelkie podatki, którymi może zostać obciążona skarżąca, z tytułu kosztów i wydatków;
- b) że od upływu wyżej wskazanego terminu trzech miesięcy aż do momentu uregulowania należności, należne będą odsetki zwykłe od określonej powyżej kwoty, naliczone według stopy równej marginalnej stopie procentowej Europejskiego Banku Centralnego obowiązującej w tym okresie, powiększonej o trzy punkty procentowe;
7. *oddala* pozostałą część roszczenia skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie w dniu 12 listopada 2019 r., zgodnie z Regułą 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Stephen Phillips
Kancierz Sekcji

Paul Lemmens
Przewodniczący